

CONSIDERATII MORFOGENETICE ASUPRA PESTERII EXPLORATORII '85

Autor: Gunther Karban
A.S.Exploratorii Reșița

Istoric:Peștera a fost descoperita în toamna anului 1985 de o echipă a C.S.Exploratorii / Iucu Marius , Victor Nania , Radu Bala / printr-o susținută muncă de decolmatare și derocare al unui presupus ponor al văii Comarnicului.

Acțiunea întreprinsă s-a bazat de fapt pe un studiu al genezei Peșterii Racoviță (2240/4) din Cheile Carașului , atribuită de către geograful Vasile Sencu acțiunii apei riului Caraș. Dar orientarea în trepte ascendente a nenumăratelor găuri de pe planșeul galeriei , până în finalul peșterii , ca și existența unui izbuc la nivelul Carașului în dreptul intrării, ne-a condus la concluzia că peștera a fost săpată de apele izbucului amintit ce a curs cândva la un nivel superior.

S-a pus problema provenienței apei acestui izbuc având un debit de aproximativ 20 l/s, și anume din apele pluviale colectate de dolinele din platoul Crno-Pole, sau dintr-un ponor de pe valea Carașului, în amonte , ori pe valea Comarnicului , un afluent de dreapta a râului Caraș la 700m amonte de izbucul de sub peștera Racoviță. Cum, până la confluența râului Comarnic cu râul Caraș nu s-a găsit nici un ponor vizibil, s-a optat pentru un ponor de pe valea Comarnicului, la cca. 500m. amonte de confluență, unde în perioadele secetoase, vara, toamna, întreaga apă a pârâului Comarnic dispărea într-un ponor din albia acestuia. (debit mediu pârâu Comarnic: 80 l/s).

În luna august 1984 s-a efectuat o colorare cu fluoresceină nepurificată (1kg) și uranină soluție (1kg) a acestui ponor , colorantul apărând după cca. 12 ore, foarte diluat în izbucul de la peștera Racoviță. Distanța aeriană dintre ponorul colorat și izbucul de sub peștera Racoviță este de 650 m cu o diferență de nivel de 26 m. Viteza de curgere a apei în subteran este de cca. 54 m/h.

Rezultatul acestei colorări a demonstrat justetea ipotezei privind geneza peșterii Racoviță și ne-a condus la presupunerea existenței unei rețele hidrologice subterane în care deocamdată nu se poate pătrunde datorită impenetrabilității insurgenței și resurgenței acestui curs subteran.

Dar dacă actualul nivel de curgere al apei nu era accesibil, de ce n-am căuta vechiul nivel superior de curgere care a generat peștera Racoviță? Cum finalul peșterii Racoviță se termină cu prăbușiri, nu ne rămânea decât să căutăm intrarea fostei insurgențe a cursului subteran pe versantul drept al vâii Comarnic. Dar nici una din cele 11 fenomene endocarstice cu altitudini relative între 0-15 m nu prezentau posibilități de continuare. Doar avenul Prieteniei (altitudine rel. 2 m) cu o denivelare de -16,9 m are în finalul lui un curs activ (cca. 1-2 l/s) scurt, dar care nu prezintă posibilități de continuare.

Nu ramânea decât verificarea sistematică a versantului drept al văii Comarnicului, amonte de "Marele Ponor" (ponorul colorat cu fluoresceină).

La 10 septembrie 1985, cei trei amintiți la începutul lucrării, reușesc după trei ședințe de decolmatăre și derocare în rocă vie (cca. 2m³) să pătrundă la 600m aval de confluența pârâului Toplița cu Comarnicul, în rețeaua cursului subteran.

Localizare și cale de acces: Peștera Exploratorii '85 se află în partea de Sud-Est a Munților Domanului (bazinul carstic Toplița-Comarnic, cod. 2243/85), în raza satului Iabalcea, comuna Carașova.

Din municipiul Reșița se merge cu mașina până în satul Iabalcea de unde se continuă pe șosea 6 km până la cantonul silvic Comarnic. De la canton spre aval pe pârâul Comarnic, 600 m de confluența pârâului Toplița cu pârâul Comarnic, pe versantul drept la 0 m altitudine relativă se găsește intrarea îngrădită de un baraj de pietre și aluviuni menit să împiedice pătrunderea apei în subteran. (fig. 1).

Geologie: din punct de vedere geologic depozitele existente în zonă aparțin domeniului Getic depus pe un fundament format din șisturi cuarțitice, muscovite și micașisturi precambriene.

Depozitele carstificabile sunt alcătuite din calcare micritice și biomicritice cu benzi de silicolite -- calcare de Valea Aninei (Oxfordian superior-Kimmeridgian inferior) aflate în contact tectonic cu șisturile mai sus amintite, peste care sunt dispuse calcare urgoniene de vârstă Barremian-Aptian inferior (fig.2).

Pachetul rocilor carstificabile din zona limitrofă peșterii este orientat NNE-SSV și este străbătut de valea Carașului pe direcția aproximativă S-N și de văile Toplița-Comarnic pe direcția E-V. Intrarea peșterii se găsește la cca. 1.2 km. vest de zona de contact litologic între formațiunile necarstificabile și cele carstificabile. Influența tectonicii regiunii asupra dezvoltării galeriilor peșterii Exploratorii '85 apare ca evidentă prin raportarea fig. 2.

Hidrografie: Bazinul hidrografic al văii Comarnicului este constituit din pârâul Comarnic cu cei trei afluenți ai săi: unul de dreapta - pârâul Toplița și doi de stânga - pâraiele Stredneg și Ponicoval. Atât pârâul Comarnic cât și cei trei afluenți sunt cursuri de apă alohtone, principalul lor bazin fiind pe suprafața rocilor necarstificabile. Confluența celor trei afluenți ai Comarnicului se face pe un parcurs de numai 600 m imediat după contactul cu calcarele.

Pârâul Toplița, Comarnic și Stredneg, sunt ape de pasaj; cu excepția pârâului Comarnic care la etaj este captat de ponorul amintit la capitolul "Istoric". Pârâul Ponicoval este o vale oarbă cu un parcurs de 4km de la izvoare până ce intră în zona de calcare, ca după alți 400m să fie captat de insurgența peșterii Comarnic, realizând o strapungere hidrologică în linie aeriană de peste 1km, pârâul având resurgența la 60m de valea Comarnicului prin izbulul de sub intrarea nr.7 a peșterii Comarnic.

La 600m. aval de ultimul afluent (pârâul Toplița) pe versantul drept se găsește intrarea descendentă a peșterii Exploratorii '85.

Rețeaua hidrologică a peșterii este constituită din 5 cursuri subterane active cu o lungime cumulată de 292m (cursurile erau permanente pe

durata explorărilor) ele reprezentând 5,7% din lungimea peșterii. La 3 dintre aceste cursuri subterane s-a demonstrat proveniența apei ca fiind a pârâului Comarnic, prin colorări cu fluoresceină (Activ I;II și IV). Pentru activul III și V nu se cunoaște încă originea apei. Descrierea acestor cursuri este făcută la cap. "Descrierea peșterii". (fig.4).

Date morfometrice: Nr. cod: 2243/85

Altitudinea absolută: 395m.	Altitudinea resurgenței: 345m.
Altitudinea relativă : 0m.	Denivelare potențială : 50 m.
Dezvoltare : 5172m.	Indice de ramificare : 6.9
Denivelare : 48.6m. (-21.6; -27)	
Extensie : 750m.	

Descrierea peșterii: Intrarea actuală a peșterii a fost dezobturată prin derocarea și decolmatarea a peste 2 m³ de rocă calcaroasă și material aluvionar; fiind puternic descendentă, dezvoltată pe fețe de strat înclinate la 55°, care ne obligă la un târâș sever datorită înălțimii reduse a galeriei. După 8m coborâm o săritoare între două fețe de strat de numai 0,35m înălțime și interceptăm primul curs subteran "Activ I", ce urmează o galerie descendentă dar lejeră pe o porțiune de 12m, pentru a se pierde într-o galerie impenetrabilă.

În stânga acestui prim final, a fost interceptată o galerie ascendentă (la început având secțiunea 0,2/0,1m) care ne conduce în prima săliță frumos concreționată -"Vestibulul" - unde se găsește actualmente poarta metalică de protecție a peșterii. Din "Vestibul", după numai 5m se debrușează într-o diaclază de 15m înălțime și 1-5m lățime, ce dă în "Sala Restaurant" cu podeaua presărată cu blocuri de prăbușire desprinse din tavanul înclinat la 45° SE. Din "Sala Restaurant", galeria se desface în 3; cea spre ESE -"Galeria lucu-Marius"- diferă de aspectul galeriei de până acum prin bogăția speleotemelor, a sălilor mari ("Sala cu Ciuperci") și a galeriilor dezvoltate prin lărgirea diaclazelor. Tot în această galerie interceptăm -după "Sala cu Ciuperci"--"Activ II", ce are două ramuri de alimentare a căror origine a fost demonstrată prin colorare cu fluoresceină în sorbul I și II situate amonte de intrarea peșterii. (fig.4).

Deasupra "Activului II" se poate urca pe un horn de 10m la un etaj superior ale cărui galerii bogat concreționate ajung până deasupra "Sălii cu Ciuperci".

Acest activ în perioada de etiaj are un ponor în dreptul lui PTopo.2009, iar la viituri el ajunge în "Sala Restaurant", de unde continuă pe "Galeria Exploratorilor" până la PTopo.1025.

De la punctul topo 2009 din "Galeria lucu Marius", în continuare galeria devine fosilă, bogat concreționată, dezvoltată prin lărgirea unei diaclaze la început în regim freatic, apoi gravitațional, dovada fiind nivelele de eroziune succesive pe verticala galeriei.

Finalul galeriei este un sistem labirintic în parte ascendent, cu multe prăbușiri unde într-o sală finală s-a găsit un craniu de Ursus Spelaeus.

Revenind în "Sala Restaurant" (P.1019) remarcăm în direcția NNV două galerii: una ascendentă, ce se termină în fund de sac după numai 15m și cealaltă --"Galeria Exploratorilor"-- descendentă la început, apoi continuând pe albia "Activului II" și dezvoltată pe fața de strat până la sorbul de la P.1025. Nu

se cunoaște încă resurgența acestui curs, el fiind bănuț a fi tot la izbulul de sub peștera Racoviță.

Trecând de sorb, aspectul galeriei se schimbă, ea fiind acum dezvoltată pe o diaclază ce prezintă pe pereții ei nivele de eroziune dar și urme de curgere a apei în regim freatic (lingurițe și septe de tavan).

Până la P. 1030 unde există o bifurcație majoră , trecem pe lângă două galerii laterale, una ascendentă pe dreapta, dezvoltată pe fața de strat inclinată "Sala Ascunsă" și una pe stânga "Galeria 1 Mai", dezvoltată preponderent pe o diaclază foarte îngustă (0,4 m) cu înalțimi până la 8m.

Din Pv. 1030 pe dreapta ne angajăm taras pe o galerie , mai întâi pe fața de strat cu podeaua capitonată de material aluvionat apoi urmând o diaclaza largită al carei planșeu este și el presarat cu galetă, pentru ca după 26m. să deșubăm printr-o gura făcută în interiorul unei scurgeri parietale pe un bloc imens prabusit din tavan în "Sala cu Fereastra " la cota - 16m. Traversăm sala cu multe blocuri de prăbușire care opturează o continuare a galeriei prin podeaua salii , ne vom angaja într-o nouă galerie situată în partea de estică a salii , galerie numită "Galeria Estică " , ce are o dezvoltare de peste 2000m. Este o rețea de tip dentritic care presupune ca ar colecta atât apa pârâului Comarnic cât și al pârâului Toplitei .

Din " Sala cu Fereastra" după un taras prelungit pe o galerie joasă trecem de "Sala cu Heligmită " după care urmează un sector de galerie capitonată cu crusta stalagmitică pe cca. 20m., în continuarea galeriei galeria mai face câteva schimbări bruște de direcție până la un diverticol scurt pe stânga, urmând imediat după 36m. de un alt diverticol pe dreapta "Galeria a celor loc " ce se termină cu "Sala Ursului.

Aici s-au găsit oseminte ale ursului de cavernă, continuarea fiind oprită de prăbușiri masive. Prezența osemintelor pe planșeu cu mult material alohton / pitris, galetă, detritus vegetal carbonizat / denotă ca a existat cândva o legătură deschisă cu exteriorul.

Revenind în galeria principală continuăm amonte, trecând peste un put de 4m. adâncime pentru a ajunge la "Sala lui Traian" și aceasta cu multe prăbușiri și un horn de 18m. După aceasta sala interceptăm sorbul unei noi curs de apă- "Activa V.", care colectează apele provenite dintr-un diverticol scurt situat cu 30m. mai amonte pe dreapta cum înaintăm. Nu cunoaștem proveniența acestor ape, dar bănuim a fi în legătură cu activul din "Avenul Prieteniei" / cod 2243/ 10/, situat la 200 m. amonte de intrarea peșterii Exploratorii 85 în apropierea albiei Comarnicului și în dreptul diverticolului de unde provine apa " Activului 5".

În continuare urmează "Sala Diaclazei mici", apoi o difluentă unde pe ramura din dreapta trecem de "Diaclaza mare" înaltă de 15 m., după care în dreptul unui put de -15m. pe dreapta se vede intrarea în "Galeria Orghidan". Ramura din stânga este o diaclaza foarte strâmtă ce debusează în dreptul "Galeriei Orghidan" pe o deschidere extrem de mică (0,3m./ 0,2m.).

Continuăm amonte pe galeria largă cu nenumărate nivele de eroziune printre care și un sant de eroziune adânc de 2m. și lat de 0,3- 0,8m., ce ne conduce la o salbăde gururi pline cu apă la data explorării, pentru ca apoi

continuarea sa ne fie oprita de un baraj stalagmitic, pe care il putem totusi traversa dar cu mare greutate.

Din acest punct incepe "Galeria Gyony Babos", o galerie dezvoltata preponderent pe fata de strat, iar planșeul contine o cantitate apreciabila de silicolite sparte ce pun la grea incercare, atat coatele și genunchii exploratorului, cat și imbracamintea acestuia. În final, galeria se termina cu o fisura impenetrabila, nu fara a aminti ca la punctul viza 3169 se găseste un horn în fund de sac de 16m. care constituie cota maxima pozitiva actuala a peșterii: +28m.

Revenind în Pv. 1030 la capatul " Galeriei Exploratorilor" continuam pe aceasi directie pe o galerie dezvoltata atat pe fata de strat cat și pe diacloza ce prezinta multe marturii a curgerii apei în regim atat freatic cat și vados. Se intalnesc deopotriua lingurite, carene, nivele de eroziune,septe de tavan, hieroglife,etc. Comparativ cu toate galeriile explorate de pana acum, unde planșeul prezenta mult material aluvional alohton (galeti, pietris) sau material autohton (argila reziduala) aceasta galerie numita "Galeria Racovița" are planșeul captusit în intregime cu nisip fin quartitic de natura alohtona, ce denota ca ultima data apa care a circulat pe aici s-a scurs lent în regim freatic apoi vados dovada fiind nenumaratele nivele de stagnare a apei vizibile pe peretii galeriei. Doar în prima parte a galeriei aceasta este bogat concretionata și cu crusta stalagmitica depusa peste depunerea de nisip. Tot pe aceasta galeriei în dreptul Pv. 1033 pe stanga se poate urca pe un tub de presiune intr-un etaj superior " Galeria Orbilor " constituita dîntr-o succesiune de puturi și hornuri dezvoltate în regim freatic.

La capatul "Galeriei Exploratorilor" urmeaza "Tunelul" lung de 6m ce reprezinta o galerie săpata în trei strate de o crusta stalagmitica depusa pe planșeul galeriei.Din acest punct și până în "Sala cu Puturi" vom mai fi obligati la doua trecatoridificile pe portiuni de galerii foarte ingustesi joase, debusarea în "Sala Puturilor" facindu-sepeste o saritoare de doi metri.

Aceasta "Sala a Puturilor"cu planșeul acoperit de nisip și blocuri de prăbușire în ramura ei din dreapta are trei puturi de 6; 8 și 11 metri. Spre vest se continua cu un sector de galerii labirintice în final ascendente terminate toate cu prăbușiri masive ce fac imposibila continuarea.

Aceasta zona de prăbușire se găseste exact sub o falie vizibila la exterior, ce traverseaza valea Comarnic pe direcția NNE-SSV.

În partea sud-estica a "Salii Puturilor" se continua pe o galerie cu mult material aluvional în special pietris și galeti trecind mai intai peste doua puturi de 1,5 și 3m, apoi pe langa un labirint de hornuri, pentru ca dupa în tiris de 20m. sa debusam într-o galerie larga bce prezinta urme evidente de curgerea apei pe planșeul galeriei.Cu toate ca dinspre stinga se aude zgomotul unui curs de apa, situat în amonte pe galerie, noi continuam mai intii pe dreapta, pe o galerie inalta și larga ce dupa 20 m ne obliga la un tiris pe nisip și pietris rulat până la un put de -3 m ce constituie cota cea mai negativa a peșterii (-21,5m).

Revenim în punctul unde am interceptat aceasta galerie Pv. 1100 denumita "Galeria Topas" și continuam în amonte cotind la stanga pe o galerie larga unde vom intercepta un alt curs de apa "Activ III"ce se pierde în doua

sorburi apropiate dar diferite ca forma, primul fiind o fisura în roca vie impenetrabil, iar cel de-al doilea, un sorb în aluviunile din patul albiei.

Urmărind activul în amonte pe o galerie dezvoltată prin largirea unei diaclaze, pe pereții careia se observa un început de concreționare, trecem lăsând în dreapta un diverticol fosil de cca. 90 m, ce prezintă în final un puternic curent de aer, după care urmează imediat un nou sorb pe dreapta cum înaintăm și altul la 10 m, mai amonte pe stânga. De la ultimul sorb și până la apariția activului, dintr-o galerie laterală și situată la dreapta cum înaintăm dar impenetrabilă, mai parcurgem încă 22 m de galerie complet inundată cu planșeu constituit din roca vie. Originea apei acestui activ a fost demonstrată cu fluoresceina, a unui ponor pe valea Comarnicului, avale de intrare, marcat convențional "Sorb III" sau "Diaclaza Mare". Acest activ a demonstrat conexiunea hidrogeologică existentă între pârâul Comarnic și izbulul de sub peștera Racoviță. Date despre colorare sunt prezentate în tabelul din figura 5.

Amonte de locul apariției "Activul III" pe "Galeria Motas". Urmează o diaclaza ce prezintă trei nivele de eroziune, marturie a curgerii apei în regim vados. Galeria este într-o fază incipientă de concreționare.

După cca. 40 m de insistare pe diaclaza se da în sala "Lespezilor" / 20/16/4/ cu multe blocuri de prăbușire cozute din tavanul înclinat la 40 de grade SSE, în partea nord-estică a sălii pe o porțiune de 4 m interceptăm un nou curs de apă lung de 3 m "Activ IV", a cărui origine este încă necunoscută dar care banuim a fi tot din apa Comarnicului, iar direcția de curgere banuim a fi spre "Activ III", pe un nivel inferior de scurgere în regim freatic. Sala prezintă în partea ei sudică două diverticule ce se termină cu prăbușiri masive dar dovada că nu suntem departe de suprafață este și prezența unui curent de aer ca și miile de tantari de tipul *Culex Pipiens*.

Concrețiunile pe care le conține peștera sunt variate și chiar abundente în galeriile fosile (stalactite, stalacmite, scurgeri parietale, gururi, baldachine, draperii, crusta calcitică, planșeu stalagmitic, etc.).

În peștera se mai întâlnesc însă și speleoteme mai rare ca: stalactite gulerate sau spiralate, stalagmite de egutație, helictite, cristalicite.

Tronsoanele galeriilor active sau temporar active se caracterizează prin prezența formelor de eroziune (nivele de eroziune, marmite, meandre, septe, pilieri, etc.) și coroziune (hieroglife, lingurite, noduli și polite de xenolite).

Natura umpluturilor este în majoritate alohtonă, constituită din depuneri aluvionare sub forma de pietris rulat (galet distrus vegetal, nisip grosier sau fin, etc.). Doar puține galerii au planșeu acoperit de argilă reziduală.

Pe unele tronsoane de galerii se remarcă imense depuneri fluvionale sectionate de reactivarea galeriei urmata de o nouă până de depunere, ce denotă că pe această galerie apa circula când în regim creatic când în regim vados.

Din punct de vedere al speoclimatului peștera este o peștera relativ caldă, având temperaturi cuprinse între 3 grade și 11 grade. Cu toate că nu are actualmente decât o singură intrare accesibilă, ea este o peștera dinamică datorită curenților de aer întâlniți pe parcursul unor galerii sau hornuri, mai ales în

sectoarele cu prăbușiri, face ca, modificările climatice de la exterior să influențeze microclimatul din peștera.

Biospeologia: Peștera a fost cercetată biospeologic în mai multe etape în luna oct. 1985, martie, aprilie și mai 1986.

Cu toate că există 5 cursuri subterane intrarea apei subteran făcându-se prin sorbiri cu mult bolovanis, acestea rețin foarte multe detritusuri vegetale (frunze, crengi, etc.) fapt ce duce ca resursele tropice să fie destul de sărace mai abundent fiind existența unui mal negru, cu humus de pădure ce se depune pe fundul albiei cursurilor în perioadele de etiaj.

Biogenoza parietală

Fauna parietală este variată dar relativ bogată. Cel mai bine reprezentată sunt: lepidopterele (*triphosa*, *dubitata* și *t. sabaudista*) (diptorele, *Limonia nubeculosa*, *Culex pipiens*).

În zona vestibulară (disfotic - afotic) am întâlnit următoarele specii:

Geșteropode: *oxychilus glaber*, *oxychilus depressus*

Araneide: *Meta menardi*

Opilionidele: *Paranemastoma siili*

În zona profundă afotică se întâlnesc *oxychilus glaber*, *Aegopinella minor*, *A. pura*, *Vitrea disphana*, *Coclondiana lemnata*, *Cochicopa lubrica*, *Speleodiscus triaria*, *Orcula dolium*, *Philopotamus Montanus*.

Biogenoza de planșeu

Din zona vestibulară cu resurse trofice mai abundente (detritus vegetal, sol de pădure) s-a colectat colembolă de tipul: *Pseuosiella* sp., iar în profunzime din zona afotică oligochetul *Derunobaiena rubita rubida*, gasteropodele *Oxychilus glaber*, *Aegopinella ninot*, *Vitrea diaphana*, *Orcula jetschini*, Araneidul *Centromerus* sp., isopodul *hloniscus transilvanicus*, diplopodul *Chropatoiulus* sp. Diplure/ indet/, Coleoptera/ indet.

Fauna de planșeu este redusă numeric dar conține unele elemente endemice (gasteropodul *Orcula jetschini* și isopodul *hloniscus transilvanicus*).

Resturi scheletice

În capatul Galeriei Lucu Marius, la un etaj superior ca și în finalul Galeriei "100" au fost colectate crani și resturi scheletice de *Ursus spelaeus*, iar în sistemul de după Galeria cu Gasteropode, mandibule de *Felis sylvestris* și *Lepus europaeus*, și un fragment de mandibulă juvenilă *Ovis* sau *Capra*.

Arheologie

Cu toate că peștera nu a avut o deschidere naturală la data descoperirii s-au întreprins totuși cercetări arheologice, deocamdată superficiale, descoperindu-se astfel în prundișul de la începutul Galeriei Motas în apropierea cotei celei mai negative a peșteri (- 21,6m) două fragmente ceramice datate secolul XVIII. Presupunem că ele au fost antrenate de apele Activului III , de la exterior într-o perioadă când curgeau pe tronșonul galeriei ce duce spre cota - 21,6m.

Concluzii

Pentru a emite o ipoteză privind morfogeneza peșteri Exploratorii 85, să privim mai întâi orientarea galeriilor ce se face în general pe două direcții principale NE - SV și SE - NV. Galeriele coboară în pantă pe aceeași direcție NE - SV și SE - NV.

În urma analizei profilului galeriilor, a secțiunii ca marime, urmelor de eroziune și coroziune, depozitelor aluvionale, putem emite următoarea ipoteză: peștera este rezultatul acțiunii Apei Comarnicului și Toplizei care în decursul timpului sa infiltrat în rețeaua de fisuri a calcarelor, realizând o strapungere hidrologica între zona mediana a vâii Comarnicului și Toplizei și valea Caraș avale de confluenta. În principal acest proces de formare a peșterii a avut trei faze majore și anume:

Faza 1. Au luat naștere prin patrunderea apelor în subteran a Comarnicului și Toplizei pe traseul următoarelor galerii actuale.

a. Galeria Gyoni Babos prin infiltrarea apelor Toplizei prin punctul Sala cu Horn dând naștere în regiile galerii Estice, până în Sala cu Fereastra unde actualmente continuarea este barata de prăbușiri, de unde apele au interceptat cursul major ce avea resurgenta la actuala Peștera Racoviță.

b. Galeria Alba, din finalul Galeriei Iucu Marius ce avea cândva legătura cu Galeria celor '100' și Galeria Gyoni Babos și Galeria Estica. În sprijinul acestor ipoteze este existența osemintelor de Ursus Spaeleus din cele două galerii.

c. Galeria Labirint unde actualmente se drenează Activul II în continuare Galeria Exploratorilor și în final Galeria Racoviță, până în Sala cu Puturi unde apele își continuau drumul până la resurgenta Peșterii Racoviță.

d. Galeria Motas cu începere din Sala Lespezilor și până la cota minimă actuală - 21,6m galerie pe care curge Activul III și IV, a cărui colorare a pus în evidență existența cursului subteran ce are resurgenta actuală sub Peștera Racoviță

Faza 2.

a. Realizarea jonctiunii dintre Galeria Exploratorilor și Sala cu Fereastra.

b. Realizarea jonctiunii dintre Galeria Motas și Galeria Racoviță spre Sala cu Puturi

c. Iau naștere G. Orghidan, Botezului și G. Ascunsa (recent descoperită) de pe ramura estică. Galeria Orghidan este posibil să fi avut legătura cu Avenul Prieteniei care actualmente presupunem că și drenează cursul subteran spre galeria avale de Galeria Botezului generând Activ V.

Faza 3.

a. Prăbușirea intrării prin Galeria Motas, Iucu Marius, Galeria Alba ca rezultat al adâncirii vâii Comarnicului.

b. Deschiderea de noi sorburi, ponoare de patrundere a apei în subteran la nivel inferior cum sunt actualele sorburi I-III ; 'Marele Ponor' din albia Comarnicului.

În concluzie Peștera Exploratorii 85 este rezultatul secțiunii de patrundere a apelor în masivul calcareos dând naștere la o rețea de galerii dispusă pe trei nivele : fosil , subfosil și freatic, peștera prezentând atât stadii de concreționare ca și de marire a golului carstic prin acțiunea fizico - chimică a apei.

Noile explorări și colorări cu fluoresceina a cursului subteran vor aduce desigur noi argumente privind morfogeneza peșterii.

Bibliografia

- M. Bleahu - 'Morfologia carstica' Ed. Stiintifica Buc. 1974
M. Bleahu - 'Relieful carstic' Ed. Albatros Buc. 1982
T. Orghidan și colaboratori - 'Peșteri din Romania' Ed. Sport Turism Buc.
1984
Buletinul speologic informativ nr.9/1 P.R.T.A.- C.C.S.S. Buc. 1985
Harta geologica zona 'Reșița' Ed. 1985